

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vpisane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Pest in pravica. — Zgodovinski pomen Vinice. — Štajersko: O štajerski slovensko-nemški meji. Razno. — Kranjsko: „Slovenskemu Narodu“ v odgovor. Razno.

Podlistek: Dr. Karol Lavrič.

Pest in pravica.

Kar se je zgodilo pretekli teden v Ljubljani, vpije do neba! Kranjski deželni odbor, s krivcem vseh zločinov, ki so se prigajali v upravi in vodstvu deželne blaznice na Studencu, se je hotel oprati svojih pregreh s tem, da je kaznoval človeka, o katerem sodi, da je dajal javnosti informacije o škandaloznih razmerah na tej blaznici in drugih deželnih dobrodelnih zavodih.

Znano je slovenski javnosti, zlasti po zaslugi Našega Lista, kako žalostne razmere, vsakemu modernemu zahtevanju v obraz se smejoče, vladajo na teh zavodih. Znano je, da je za take razmere deželni odbor že davno vedel, jih trpel in se mesece in mesece, leta in leta ni ganil, da bi jim storil konec.

Ne-le, da odreka zdrava človeška pamet takemu odboru vsako sposobnost, odločati sploh o teh zadevah, ki so se vršile po njegovi krivdi in bi se moral postaviti popolnoma nepriazdet odsek, ki bi mogel o stvari razsojati — deželnemu odboru vojvodine Kranjske očitamo na tem mestu javno najhujšo pristranost, justični umor par excellence. Kar je ukrenil deželni odbor, ni nikaka pravična razsodba, ampak je samo znesenje jeze nad tistim človekom, o katerem čuti, da stoji duševno in znanstveno visoko nad njim. Deželni odbor ne svedoči s tem družega, nego da nima nobenega smisla za pravico, nobenega čuta odgovornosti,

Dr. Karol Lavrič.

(1820—1876.)

Dr. Karol Lavrič je mrtev že trideset let, in zato ni težko, prisvajati si ga in ga prištevati med svoje. Ko je umrl lani nemški pisatelj Otto Erich Hartleben, je tudi izšlo v dunajski Preši mnogo podlistkov in člankov, ki so imeli vsi to čudo, da je hotel veljati njih avtor intimnim prijateljem pokojnega pisatelja, dasi je v obče znano, da ni maral Hartleben z nikomur občeovati, razen v svoji vinjenosti z bezniki gosti.

Katoliškim sedanjim poglavarjem očitajo mnogi, da bi križali danes Krista o ni. Ne torej, kdor je prevzel dedščino svojega mojstra in jo zaigral, ampak kdor je nositelj njegovih duševnih idej še danes, je njegov istiniti somišljenik in sobojevnik. Danes pa, in to lahko mirno rečemo, nima dr. Lavrič v nobeni izmed goriških strank vsaj svojih daljnih somišljenikov. Za kar je trpel in umrl dr. Lavrič — za to ne bodo trpeli in umrli ne pri tej ne pri oni stranki.

Dr. Lavrič je ena najlepših prikazni med možmi, ki so nam znani kot naši politični bori-

nobnega sramu. Le zavedajoč se svoje na privilegije se opirajoče moči, je bil zmožen take brutalnosti.

Na deželno blaznico smo dobili pred leti moža, na katerega bi bil vsak zavod ponosen in storil, kar mogoče, da si ga ohrani. Ta mož je bil doktor Ivan Robida. S svojo nadarjenostjo in strokovnim znanjem si je pridobil v največjih svetovnih zavodih in najodličnejših strokovnjakov na tem polju taka priznanja in spričevala, da ga Slovenci na tem polju sploh nimamo človeka, ki bi se mogel s čim podobnim izkazati. Ob istem času, kakor je prišel dr. Robida na ta zavod — in deželni odbor sam ga je pridobil, da se je posvetil docela tej panogi zdravniške vede in popustil vsled tega navadno izvrševanje prakse! — pa je bil na tej blaznici vodja dr. Bleiweis in drugi zdravnik dr. Divjak.

In tako je imel dr. Robida priliko, spoznati najgroznejše stvari: Dr. Bleiweis nima absolutno nobenega vsposobljenja za mesto voditelja na takem zavodu, nobenega tozadevnega izpita — dr. Bleiweis je tudi vodja bolnice za živino in ljubljanske bolnice!! — zato tudi nobenega pojma, kakšen mora biti zavod, namenjen za umobolnike. — Nosil jim je n. pr. škrnicelje čikov v blaznico itd. Kar je hotel preurediti strokovnjak dr. Robida na zavodu, vsemu se je vprl dr. Bleiweis, in kar je dosegel dr. Robida, se je zgodilo vse z lastnim žrtvovanjem, da je iz lastnega žepa nabavil ali pa sprosil pri svojih znancih in prijateljih. Potrgati je dal vse nepotrebne mreže na oknih, napravil bolnikom čitalnico, akvarije, učil jih godbo sam, podzemeljskim luknjam podobne celice je dal izpremeniti v kolikor mogoče človeška bivališča itd. itd. — samo da olajša bolnikom njih nesrečni položaj. Naj je prosil pri odboru, za kar je hotel, bodisi mobilje, umivalnike, boljše hrano

telji. Rodilo in navdahnilo ga je z duhom svobode leto revolucije. Z neprimernim samozatajevanjem in požrtvovalnostjo, z gorečim, iz najglobljega prepričanja prihajajočim navdušenjem se je lotil oranja narodne ledine.

V časih, ko je jel on nastopati, je bilo Slovincem pri nas na Goriškem narodno življenje neznano. Ni bilo društev med nami, ki bi širila družabnost in bodrila zaspano ljudstvo, ni bilo zmognih političnih mož, ki bi prav spoznali položaj in po njem uredili svoje delovanje.

Neustrašeno je zastavil vse svoje zmožnosti dr. Lavrič za slovensko stvar. On je ustanovitelj skoro vseh starejših čitalnic na Goriškem — nekatera imajo celo še nemško ustanovno pismo! — pričel je v svoji pisarni uradovati edinole v slovenskem jeziku. Najbrže prvi in edini v tej dobi pri nas — in tudi morda še dolgo kasneje!

Iz tega, dejali bi podrobnega dela, pa so ga dvignili veliki časovni dogodki.

Padel je cesarski absolutizem, kot gnila naprava. Njegov padeč je neposredno povzročil gospodarski in politični krah. V Mariboru na Štajerskem so se sešli leta 1865. slovenski politiki, da precizirajo svoj politični program, ali niso si mogli priti prav do jasnega. Nekateri so

za umobolne — vse je bilo odbito, za vse nobenega vinarja!

Drugi zdravnik dr. Divjak je zanemarjal svojo službo do skrajne mere ne samo s tem, da je bil redkokdaj pri umobolnih, ampak tudi z izvrševanjem privatne prakse, kar je na drugih takih zavodih strogo prepovedano. Deželni odbor je dobro vedel, da krši dr. Divjak s tem najpriprostejše določbe in celo tozadevni ukrep odbora na leta in leta — vzlic temu se ni ganil v svoji brezbriznosti in nesposobnosti.

Še hujše: z vednostjo odbora, ali vsaj tako, da je deželni odbor lahko zvedel, ako je le hotel in bi imel kaj srca za vestnost, so se na tem zavodu godile stvari, ki se zde navadnemu človeku nemogoče: umobolni so rezali in šivali drugim bolnikom rane, zapisovali jim strupe, drugi bolnik je s toleranco vodstva bolnice onečašchal otroke itd. itd.

Vsakega poštenega moža dolžnost je bila torej, da je zastavil vse sile, da se take razmere odpravijo, da se krivci, če že ne kaznujejo, pa vsaj da se jim odvzame vsak nadaljni vpliv na vodstvo; vpliv, ki je povzročil že toliko zla, toliko škode, toliko zločinov.

Vse dr. Robidovo prizadevanje, vse trkanje pri odboru pa je bilo bob ob steno. Dr. Robide glas je ostal glas vpijočega v puščavi in dr. Bleiweis je še nadalje zdravil bolnike s — čiki!

Približno okrog novega leta so imeli nekateri naši somišljeniki priliko, prepričati se iz ust cele vrste zdravnikov, kako se dela na raznih deželnih dobrodelnih zavodih. Pričeli smo tedaj prvi boj — in konstatiramo slovesno, da dr. Robida niti ni vedel, da se to zgodi — da se ščisti smrdeči hlev, na katerem spi slavni deželni odbor. Kasneje so se napotili

hoteli Zedinjeno Slovenijo kot narodno avtonomijo, drugi nekdanje ilirsko kraljestvo, ki pa ni obsegalo štajerskih Slovencev, niti ogrskih niti italjanskih.

Eno leto za tem se je v obče trdilo, da hoče združiti vlada celo Kranjsko in Primorsko v eno pokrajino, katere upravno središče bi bil Trst. V to pokrajino bi spadalo tudi vseh onih 40.000 Slovencev, ki žive zdaj pod italjansko krono.

Toda greh avstrijskih političnih krogov, ki so ga poplašali le-ti s strahovitim porazom avstrijske armade pri Kraljevcu na Češkem leta 1866, smo morali poplačati tudi mi Slovenci: eno vejo našega naroda je prepustila avstrijska vlada na milost in nemilost Italjanom. Dualizem eno leto zatem, ki so si ga izmislili samo zaradi tega, da bi lažje ugonobili slovansko premoč v monarhiji, je zadal tudi nam neposredno hud udarec: 100.000 duš našega naroda je bilo potisnjenih pod ogrsko krono. Poleg tega smo bili razdeljeni — kakor i danes — na šest delov v šestih deželnih zborih, tako da nismo razen enega drugje nič družega kakor velika 0.

Dr. Lavriča je tako, dobro premišljeno razkosanje slovenskega naroda na osem majhnih skupin bridko bolelo. Zato se je zavzel s svetim

nekateri gospodje iz našega uredništva osebno, da vdobe pogled v tak zavod, ki ga vodi n. pr. dr. Bleiweis.

Prišel se je tako drugi boj zlasti na podlagi sodnijskih aktov. Na najhujša očitanja najbrezvestnejšega početja ni imel deželni odbor niti ene besede, da bi se opravičil. Med tem je imel naš urednik priliko, dobiti od raznih strani še obširnejše informacije. Ko smo se prepričali o njih popolni resničnosti, smo vodili boj naprej. Iz vseh krajev so nam prihajali glasovi začudenja in nihče bi nam ne verjel, da nismo v člankih deželni odbor slovesno pozivljali, naj nas toži, če pišemo neresnico. Neradi, ali prisiljeni po tako mogočnih dokazih je slovensko občinstvo naposled vendarle verjelo v te škandalozne razmere, katerih prvi in glavni krivec je — deželni odbor!

Dr. Tavčar in grof Barbo, ki sta duši odbora, sta bila pri vsej stvari tudi največ prizadeta. Grof Barbo je skrivoma koval maščevanje — sodili so, da je pisec naših člankov dr. Robida, — kar vsak hip lahko dokažemo, da ni resnica, s tem da naprosimo one gospode, da se podpišejo — dr. Tavčar je pa kar jasno izpovedal: Schweiger je že dobil, dr. Robido pa še čaka.

In to maščevanje so dosegli: dr. Robidi so odpovedali t a k o j službo! Danes ni dr. Robida že nič več zdravnik tega zavoda.

(Dalje prih.)

Zgodovinski pomen Vinice.

(Iz Belokrajne.)

Belokrajna je zelo bogata s predzgodovinskimi ostanki. Smelo se trdi, da ni na Kranjskem okraja, ki bi bil za zgodovinarja tako bogato polje kakor je ravno ta komadič zemlje onstran Gorjancev. Pri Podzemlju, Črnomlju, Dragatušu, Adlešičih, Vinici, Vrhu, Poljanah in tudi onstran Kulpe po Hrvaškem je polno razvalin starih „Gradišč“. Tod je nekdanji bival marljiv rod. Tudi zemlja je bogata železne in druge rude, le žalibog da se nihče ne zmeni za Belokrajno. Le ostanki grobov, ki so se našli v Podzemlju, krase ljubljanski Rudolfinum. Za nas Slovence je Belokrajna deveta dežela in le malokaterega našega učenjaka noga je stopila na ta tla. Zanimajo pa se zanjo tujei. Meklenburška vojvodinja iz „rajha“ koplje že četrti mesec grobove pri Vinici. Kdo zna, kam bodo romali za slovensko zgodovino gotovo važni ostanki? Iskali bodemo mi in iskali bodo naši potomeci po tujih muzejih svoje zgodovine. In kakšna bode ta zgodovina, si lahko vsak sam misli.

Na severni strani Vinice (po Valvazorju je Vinica trg) se vzdiguje do 150 m visok grič Šlemine. Na tem griču, ki se razprostira od vzhoda proti zahodu, je bilo staro gradišče, dolgo 250 m in široko od 80 m. Vhod v trdnjavo je še

ognjem navdušenja za tirjatev Zedinjene Slovenije. Bodril je vsakogar, s komur je le — — — prišel v stik, rotill pa je zlasti mladino. Govoril je prepričevalno, iz srca — in kakor je bil sam, tako je mislil, da so tudi drugi: nesebični, pošteni . . .

Vidimo ga nastopati po društvih, zasebnih družbah, na cesti, na polju, po javnih shodih: povsodi ista iskrenost, priprosta in skromna duša, čista kakor kristal. Njegova čuvstva kipe, vsak atom njegovega telesa se hoče postaviti v prid slovenskemu narodu, njegove misli imajo samo en izvor in en konec: koristiti domovini. To je tisti idealizem, ki ga najdemo pri mnogih istodobnih, a pri malo komu tako čistega, kakor ravno pri Lavriču.

Najsrečnejši dan svojega življenja imenuje trenotek, ko ima zbranih na šempaškem taboru okrog sebe do deset tisoč mož iz vseh krajev, ki poslušajo njegovo besedo in se navdušujejo za iste tirjatve kakor on. Stati kakor vojskovodja na vzvišenem mestu in pod seboj črne mase mož, ki store na njegov klic vse, kar hoče: to je bil njegov najlepši dan! Tajno hrepenenje marsikaterega političnih voditeljev!

zelo dobro ohranjen. Bil je izpeljan v trdnjavo od vzhoda in zahoda. Od drugod je bila trdnjava nepristopna. Vidi se še nasipi.

Spodnjo polovico rebri omenjenega griča krase vinogradi, zgornja polovica pa je obraščena z gostim grmovjem in je zelo strma. Na severni strani Šlemine je globoka draga, Stražni dol zvana. Onstran te drage sta dve nji, na katerih se nahajajo stari grobovi, kateri bodo kmalu izpraznjeni, ne da bi kdo znal, kaj se je izkopal. Toliko je znano, da so ti grobovi iz halštatske dobe in drugega nič.

Na sosednjem griču Vrtače, se nahaja veliko železne žindre, znak, da so tu topili železo in izdelovali razno železno orodje in orožje, ravno tako tudi v Vrtuljki in Grubičih dragah. Kolikor se je moglo izvedeti po delavcih, se dobe bronasti okraski in tudi železno orožje; iz črepinj pa se lahko sklepa, da so po omenjenih krajih naseljeni prebivalci žgali trovrstno lončeno posodo. Glino so dobivali najbrže pri Perudini in pri Hrastu, kjer se še vidijo sledovi in so tam še trije veliki kali. Od tu je tudi vodila pot ob vznožju Perudišice in po boku Pušče do gradišča Šlemine.

Tržni trg je bil najbrže na Poljanah v Predgradu, kamor so prihajali takratni stanovci iz Kolečaja, Gradišča pri Vrhu, gotovo tudi Šlemineci na semu. Kolikor se lahko sklepa iz navedenega, so živeli prebivalci ob Šleminah ob tržtvu svojih vsakovrstnih izdelkov in živinoreji, kar se lahko sklepa po imenih bližnjih gričev Kobilec in Konjar. Tu so sedaj zaraščeni gmajni sledovi nekdanjih oranih parcel. Da stanovci niso bili bogati, se razvidi iz siromašnih grobov, kamor so pokopavali svoje sežgane mrliče.

Zanimivo je, kar omenja sam praktikus naš Pečnik o izkopavanju grobov v svojem pismu: „Čudno se mi je zdelo, da je v tako čudnem kraju — v dolini grobišče. Takšno ni nikjer zgodovinsko grobišče. Že na stotine grobišč sem prekopal v 25. letih, kar kopljem predzgodovinska grobišča, ali na takem kraju kakor je tam pri Vas, v dolini, nisem še nikdar našel groba iz predzgodovine. Tako grobišče je vselej na kaki višini in na ravnem prostoru, ono pri Vas je pa ob strani hriba.“ No, tudi vojvodinja ga ni našla, ampak povedal ji je tamošnji nadučitelj. Pečnik bi bil moral kraj bolj natanko ogledati, pa bi bil našel še v obližju grobove in uveril bi se bil, da so v Stražnem dolu grobišča iz več dob in gotovo tudi grobovi z nežganimi mrličmi. Ali kaj se hoče! Govori se, da je stala pri grobiščih straža dveh mož z nabiti puškami ono noč, ko je izvedela vojvodinja, da je prišel grobišča gledat domačin Pečnik. On si natančno torej ni mogel ogledati. Ob prvem jutranjem svitu (ob 5 $\frac{1}{2}$ uri) se je vendar drznil iti — za slovensko predzgodovino gotovo zaslužen mož — v spremstvu enega domačina na lice mesta, kjer vojvodinja koplje. Naš starinoslovec naj Boga zahvali, da je bila straža odšla, ker bi se mu bilo sicer lahko kaj

Toda kaj je bila še vedno usoda največjih mož? Pregnani iz domovine vsled nehvaležnosti lastnega naroda, mnogokrat izpodrinjeni siloma ali zvičajno baš od onih, ki so jim posvetili vse svoje delo, ki so jih pripravili sploh do kake veljave in pomena. Nehvaležnost in nepoštenost je sicer grda stvar ali le premnogokrat igra v politiki glavno vlogo.

Tudi Lavriču ni bilo dano, gledati sad svojega truda, svojega požrtvovanja. Vse je daroval v narodne namene, tako da se je tudi gospodarski popolnoma uničil. Po eni strani žalostna slovenska politika, po drugi lastne skrbi in gmotne težave, zavedanje, da je stal večeraj še visoko gori na taborskem odru, obkrožen od vernih somišljenikov, danes pa potisnjen do brezpomembnosti, brez upanja na boljše prihodnjost, oropan sredstev: tega ni prenesla Lavričeva idealna duša. Ni razkladal nikomur, kaj se je zgodilo. Vedel je, samo trenotek odločne volje, in če bi omahoval, je bič lastne usode dovolj odločilen: končal si je z lastno roko svojo življenje.

In danes je že trideset let, odkar ga ni več med nami. Kdo mladih pa je sploh še vedel, kdo je to Lavrič?

neprijetnega pripetilo. Gospod Pečnik gotovo še ne ve, da se visoke aristokracije iz „rajha“ pri nas na Slovenskem ne sme zasledovati, kajti vojvodinja „könnte sich rächen“! — Kaj mu ni znano, da mora Slovenec po pasje ubogati in se po kineško po trebuhu plaziti, kadar pride tujec, posebno iz „rajha“, v našo zemljo? To smo si krivi Slovenci, ki po ribje molčimo, kadar bi bilo treba govoriti, nasprotno pa se mnogo besed v frazah kot megla raztopi, ko bi bilo bolje molčati in delati. Sami smo brezbrizni in čakamo le vedno, kdaj nam Nemeec izda „eine Flugschrift“, kjer nas s pasjim bičem ošeška ter nam dokaže, da je Kranjsko „Deutsches Gebiet“ iz predzgodovinske dobe in mi smo le kakor cigani priklateni robi.

Na vznožju griča Šlemine je stal na južni strani močan rimski grad. Na njega razvalinah je sezidana vas Ogulin, ki šteje 6 hiš. Tu teh razvalin ni še nihče preiskal, akoravno bi se pod njimi našli za zgodovino bogati ostanki. Dalje proti južni strani nad strmimi pečini ob Kulpi, se istotako še vidijo razvaline stolpa ali majhnega gradiča pri vasi Kovačji grad. Valvazor ne omenja niti ogulinske niti kovačji-gradske razvaline; omenja pač viniški grad, ki baš razpada in v katerega kapeli se je skoraj gotovo brala maša v staroslovenskem jeziku, kar se lahko sklepa iz napisa spomenika (najbrže sv. Nikolaja), ki je vzdignjen nad vratmi grajske kapele.

Na noge torej domači starinoslovci in zgodovinarji, dokler je še čas! Kadar bodo belokranjska grobišča izpraznjena, bodete zaman po njih pobirali črepinje. Drugo leto bode vojvodinja nadaljevala kopanje na Klanecu, pol ure od Šlemine. Raja.

Štajersko.

6 štajerski slovensko-nemški meji.

„Umirajoči Vas pozdravljajo“, so klicali v prejšnjih časih domoljubi živeči ob tej jezikovni meji, Slovincem v središču slovenskih pokrajin. Dokler smo slišali vsaj še te klice, nam je bilo v tolažbo; a zdaj so še ti klici utihnili, kar nas navdaja s strahom, da imamo ne samo umirajoče, ampak že tudi mrtve rojake na jezikovni meji ob Dravi in Muri.

Na to malo tolažilno misel sem prišel, ko sem te dni iznova čital zanimivo brošurico Ante Bega (bivšega urednika Domovine in sedaj sotrudnika Slov. Naroda) „Slovensko-nemška meja na Štajerskem“. Ta knjižica me je vzpodbudila, da sem pisal nekaj pisem na to slov.-nemško mejo, n. pr. v Remšnik, v Gornjo in Spodnjo sv. Kungoto, k sv. Juriju na Pesnici, v Svičino itd., v katerih listih sem vzpodbujal nekatere ondotne boljše osebe, da bi pomagale snovati posojilnice v teh krajih. Toda na prijazna pisma ni bilo povoljnega odgovora, ali pa je bil

Ničesar posebnega ni ohranjenega o njem, razen spomin pri tistih, ki ga poznajo po njegovem delovanju. Edina izvorna slika Lavričeva visi v pisarni našega dr. Henrika Tume. Lavrič jo je prejel svoj čas kot darilo goriške Čitalnice — skoro na to si je končal življenje. Kako je prišla ta edina originalna slika Lavriča v posest dr. Tume, se trenutno ne spominjam. Zdi se mi, da jo je kupil pri nekem možu v Trstu. Slučaj je hotel, da sem videl nekaj dni kasneje v izložbi Gabrščekove knjigarne (Gorica) tudi neko podobo Lavriča: resnično, jaz bi ga ne spoznal, da ni stalo tam izrecno napisano: Dr. Karol Lavrič. Podoba, ne le da je zarisana, ampak tudi drugače je slabo napravljena. Morda se najde kak podjeten slovenski založnik in nam oskrbi par odtisov po podobi, ki jo hrani že omenjeni gospod.

Sicer pa je morda tudi to nepotrebno: kaj koristi vse to Lavriču? —

Lep mu spomin!

F.

odgovor v nemškem jeziku, ali pa celo nobena odgovora ni bilo. To se mi je pripetilo tudi pri nekaterih osebah v mariborski okolici župnije Hoče, Slivnica.

Kljubu temu sem iznova vzel v roke Begovo knjižico. Domoljubni pisatelj je to delo sestavil na podlagi nabranega gradiva o ljudskem štetju in na podlagi obstoječe literature o narodnostnih razmerah (Czörnig, Kozler, Šuman, Orožen, Hlubek-Weiß, koledar družbe sv. Mohorja.) Njegovi sestavki so pa radi tega veliko vredni, ker je sam lansko leto prepotoval te kraje ob jezikovni meji peš od Koroške strani do ogrske granice. Najprvo je obiskal nekatere kraje v marenberški dekaniji, na primer Muto, Sv. Jernej (Radvanje), Pernice, Soboto, Sv. Ožbalt. Krenil jo je potem v sekovsko škofijo in obiskal ondi ponemčene kraje, kakor Ivnico, Arvež, Lučane in še slovenski fari: Kapljo in Sv. Duh na Ostrem vrhu, od koder jo je mahnil v Slovenske gorice, k Sv. Juriju na Pesnici, v Svičino, k Mariji Snežni, k Sv. Ani na Krembergu. Obiskal je tudi ob Muri ležeče ponemčene kraje: Spielfeld, Cmurek, Gomilico, Ernož in se prek Apač (zelo ponemčena fara) in Radgone podal k tistim Slovincem v tej fari, ki so še v Prekmurji ohranili svoj jezik in svojo narodnost, t. j. k tistim rojakom v vaseh: Potrna, Žetinci, Dedojnci, Gorica, o katerih so se še v državnem zboru o priliki volilne reforme pričali, h katerim volilnim okrajem bi jih priklopili.

Beg opisuje natančno v cerkvenem in šolskem oziru kraje, katere je prepotoval, in izraža svojo sodbo o tem, kateri kraji so že izgubljeni za slovenstvo in kateri kraji se utegnejo še ohraniti našemu narodu.

Ob sklepu svojega sestavka pravi: „Na podlagi števil in lastnega opazovanja lahko napravimo bilanco o našem življenju ob jezikovni meji: Sobota, Arvež, Gomilica, Apače in deloma tudi Spielfeld so za slovenstvo izgubljeni, dasi so ti kraji pred polstoletjem bili še vsaj do polovice naši. Zdržati, oziroma rešiti pa bi se še dalje župnije Sv. Jernej, Pernice, Kaplja, Sv. Duh, deloma Lučane in prekmurske vasi. Pri prvih dveh župnijah je to tem laglje, ker sta pod lavantinsko škofijo. Ostale bi bilo mogoče rešiti le, ako bi se priklopile lavantinski škofiji ter dobile vsaj nekaj slovenščine v šole. Na tako priklopitev pa skoraj ni misliti, ker je znano, koliko bojov je bilo treba, da se je leta 1859. delila sekovska škofija.“

Treba bode torej Slovincem na drug način premišljevat, kako bi se ti le kraji rešili. Najbolj nas tolaži to, ker ima v teh krajih družba sv. Mohorja vendar še nekoliko udov tudi letos še, n. pr. Muta 35, Pernica 29, Sv. Jernej 10, Sv. Ožbalt 36, Sv. Duh 31, Slovenci v radgonski župniji 80 itd. Slabo stoji glede župnije Kaplja. O tej navaja Beg, da je imela 23 udov, a letos te župnije v Koledarju več ne najdem.

Vse te obmejne kraje priporočamo družbi sv. Cirila in Metoda, priporočamo jih pa tudi „Zadružni zvezi“ v Celju, ki naj bi se potrudila, da bi tu ali tam ustanovila kakošno posojilnico.

Südmarka in nemški akademiki. Po zadnjem shodu nemških akademikov v Gradeu, dne 26. t. m. je pristopilo nič manj kot 600 dijakov na novo v Südmark, rektor graškega vseučilišča dr. Cornelius Doetler je pristopil k društvu kot ustanovnik. Nabirajo se denarni doneski in zbirajo se delavci, da se z ogromno silo napade naše ozemlje. Tem večja je naša dolžnost, da se tudi sklenemo v čete na odločen odboj sovražnega napada.

Potuha Nemcem v Brežicah. Kar je povsodi nemogoče, to se zgodi lahko v Brežicah, kjer se daje nemško-nacionalno mislečim ljudem potuho do neverjetnosti. Tako čitamo v interpelaciji naših poslancev: „Občinski tajnik Karol Schallon je bil dozdej kaznovan zaradi prestopkov §§ 496, 411 (pretep), 331, zopet 411, 491 in zopet 491 kazenskega zakona. — Mestni stražnik Žerjav zaradi prestopkov po §§ 411, 460 (tatvina!) 411, 468, 412, 491, 496, 431, 411 kazenskega zakona in zaradi hudodelstva težkega

telesnega poškodovanja po § 155 kazenskega zakona. — Mestni stražnik Narat po §§ 411, 468, 431, 496 kazenskega zakona in „zaradi ponarejanja kovanega denarja“. To so brežiški „čuvaji postave.“

Zakup vžitine na vino v Mariboru. Dne 12. novembra t. l. dopoldne ob 10. uri se bo pri c. kr. finančnem okrajnem ravnateljstvu v Mariboru oddajala v zakup vžitina za vino, mošt in meso za leto 1907, eventualno tudi za leto 1908 in 1909, in sicer v sekcijah Št. Lovrenc v Slov. Goricah, Konjice in Oplotnica.

Trgatev v Pišecah pri Brežicah. Vinska trgatev se je povoljno končala. Mošta je dovolj ter močno dober. Nekateri že prodajajo liter od 30 h do 50 h. Vinski kupei požurite se, ako hočete dobiti dobro kapljico!

Ljutomer-Ormož. Dne 7. novembra t. l. bo pregled trase za novo nameravano železnico Ljutomer-Ormož. Komisijo bo vodil namestniški tajnik dr. Teodor Redl, kot strokovni izvedenec bo prisostvoval stavbeni svetnik Friderik Pernič. Sestanek interesentov dne 6. novembra dopoldne v občinski pisarni v Ormožu.

Slovenski nadpis je dal mariborski magistrat siloma sneti na ondotni slovenski tiskarni.

Nova postaja pred Mariborom. Občinski svet mariborski je sklenil prositi pri ravnateljstvu južne železnice, da se napravi nova postaja o Lenaugasse v Magdalenskem predmestju. Na ta način bi imelo Magdalensko predmestje, Studenci in Poberž svoj kolodvor ob juž. žel., kar bi zelo povzdignilo te kraje.

Planinske vesti. Obisk koč Savinjske podružnice t. l.: Kobekova koča 109, Lučka koča 19, Gornjegrajska koča 112, Mozirska koča 120. — Gornjegrajsko kočjo na Menini je popravila Savinjska podružnica pred vhodom ter postavila tam nove mize, klopi, ograjo in za kočjo novo drvarnico. — Logarsko dolino je obiskalo 413 tujcev (pri Piskerniku); v Solčavi je bilo pri Šturmu 239, pri Vitežiču 139, v Lučah pri „Raduhi“ 418 gostov. — Na Ojstrici je bilo letos 90 turistov.

Ob dve kravi je prišel. Posesnik Jožef Boršič iz Brezno-Gorje na Hrvaškem je gnal minulo sredo na semenj v Maribor dve kravi. Ob polu 5. uri zjutraj je prišel do gostilne Wregg o Slivnici. Hotel je kravi nakrmiti, zato ju je privezal pred gostilno. Ko pride čez kakih 10 minut nazaj, ni bilo več krav. Vse iskanje je bilo zastonj. Ena krava je plavka, po hrbtu je lisasta, 5 let stara, roga ima malo skupaj zavihana in na desnem očesu mreno; druga je rdeče barve, 5 let stara in ima na koncu malo porezane roge. Obe kravi bi bili kmalu povrgli.

Kranjsko.

„Slovenskemu Narodu“ v odgovor.

Oficijalni in priznani zagovornik korupcije našega javnega življenja je „Slovenski Narod.“ To ni javna tajnost, ampak to je javna sodba precej vseh ljudi, ki še niso zatrli zadnje trohice poštenja in etičnega čuvstvanja v sebi. Kot kristalizovano infamijo pa je smatrati članek v vsesvetki številki omenjenega lista, ki se peča z razmerami v deželni blaznici. „Sl. N.“ je o vseh odnošajih jako dobro poučen, a navzlic temu vedoma trosi laži v svet, zlorablja očudno sodbo dež. odbora napram dr. Robidi. Temu očita, da je bil prvi povod časnikarski vojni to, „da je imel dr. Divjak postransko službico v vevški papirnici.“ Š tisto „postransko službico“ pa stoji stvar tako, da mu je skupno s privatno prakso nesla vsaj 5000 kron na leto, dočim je dežela istemu dr. Divjaku pri prihodu dr. Robide na Studence plačevala — samo borih 800 gld. Za vsakega človeka bo torej jasno, kaj in kje je bila službica, in kje služba. Jasno bo pa tudi vsakomur, da mora pod takimi pogoji trpeti služba v zavodu. Prav to je bilo tudi vzrok, da je vlada izsilila od dež. odbora namesženje drugega zdravnika, namreč dr. Robide. Iz istega namena je torej tudi deželni odbor, oz. zbor določil, da se

dr. Divjaku zviša plača na 1900 gld., a se mu prepove izvrševanje privatne prakse. Na to je dr. Divjak, ki je znal od nekdanj dobro računati, vložil prošnjo, naj se pusti vse pri starem; račun je bil vendar jednostaven: $800 + 2500 = 3300$ gld. torej več kot 1900 gld. Deželni odbor se tej prošnji ni udal, ampak je ustrajal na svojem stališču. A dr. Divjak je poznal dež. odbor — združil staro z novim: obdržal je novo zvišano plačo, a obdržal tudi prepovedano prakso, katero izvršuje nemoteno še do danes. V onem času pa je izbruhnil v vevški papirnici štrajk; delavstvo se je — kakor je tedaj pisaril dan za dnevom „Slovenski Narod“ — vzdignilo poleg drugih stvari tudi radi dr. Divjaka. In isto delavstvo je poslalo tedaj deputacijo, obstoječo iz 4 ali petih članov k dr. Robidi, ter mu ponudilo tovarniško službo. A glejte! tisti dr. Robida, ki je skrajno nekolegijalen zdravnik, ki je po „Sl. N.“ zavidal dr. Divjaka za službo v tovarni, je odklonil kratko malo ponujano mu službo, prvič, ker bi bilo tako dejanje nekolegijalno, in ker dr. Robida kot specialist niti ni maral opravljati nobene druge privatne prakse. Kakor znano, je isto stališče zavzemal tudi v Ljubljani, ko je bil še nastanjen pri vladi. Iz tega sledi menda jasno, da ni bilo nobenega umazanega ali materialnega motiva, vsled katerega bi nastopal dr. Robida proti svojemu kolegu. „Če „Narod“ trdi, da se je dr. Divjaku prizanašalo, ker ima mnogo otrok, bi dr. Robida lahko uveljavljal na drug način svoje težnje — ta fakt namreč stoji, da je dr. Divjak bogataš, da je imel dohodkov denarnih kakor naturalnih v izobilju, ne glede na zdravniško prakso, dočim združuje dr. Robida quoad premoženja lastnosti raznih aristokratov in socijaldemokratov v jedni osebi. S tem mislimo, da smo pojasnili vsakomur vprašanje glede motivov, katere navaja „Sl. N.“ glede tovarniške službe. Ker pa očita „Sl. Narod“ dr. Robidi kritiko, pripomnimo, da ima dr. Robida pokazati jako mnogo neovrznih rezultatov; plodonosno, absolutno pozitivno njegovo delo lahko taji naš famozni deželni odbor s „Sl. N.“ skupno, kakor se jima ljubi. Utajiti pa se dejstev le ne dá — na kar kličemo vse tisto prebivalstvo Kranjske dežele na pričo, ki je poznalo nekdanji svinjak — in sedanjo blaznico. Ono isto prebivalstvo opozarjamo na bivši Bleiweisov opazovalni oddelek v stari bolnici in na blaznico hiralnico — katere zavode naj primerja, kdor koli hoče! Kdor je hodil svoj čas mimo stare bolnice, ali kdor je še pred sedmimi leti prišel samo do Most, ve, kako neznosno, živinško kričanje se je razlegalo po okolici. Reforme, katere je uveljavil dr. Robida tako na zavodu, kakor na oddelku, so take, da se ne dajo utajiti za nobeno ceno. A „Sl. N.“ gre korak dalje in govori, da ima dr. Robida „dokaj masla na glavi“ in „da je sam svojo lastno službo tako opravljal, da ni bil poklican drugim kaj očitati“; temu še pristavlja, da tako govore — zdravniki. Mi dvomimo, da bi se našel zdravnik, ki bi mogel kaj takega trditi, še menj pa seveda utemeljevati in dokazati, če se ravno že ne piše Bleiweis ali Divjak! — Ali „Slovenski N.“ naj govori slobodno, in naj nam pove ime tistega zdravnika, da mu damo priliko javno dokazati svoje trditve. Mi se nismo, in se ne bomo javnosti bali, mi se tudi ne potezamo za dr. Robido, ampak za stvar. — Glede ostalih napadov na dr. Robido, ne bomo izgubljali dosti časa: čudno se seveda sliši, če trdi „Sl. N.“ o dr. Robidi, da je pravi tip kverulanta. Ne radi tega, ker oficijelno glasilo oficijelne slovenske inteligence niti ne ve, kaj je to kverulant; ampak, ker celo delovanje dr. Tavčarjevega „Familienblatta“ res tako fenomenalno spominja na duševne produkte pravih kverulantov. Da pa ni dr. Robida marsikomu po godu, je umevno — kritiki se nikoli še niso mogli ponašati s posebno ljubeznijo svojih žrtev. Poleg tega ima še dr. Robida tisto lepo lastnost, da jako rad trga krinke z obrazov, kar je jako občutljiva in neprijetna operacija. Tako prihaja seveda pogosto v konflikt s prikritim lopovstvom in latentnimi kanalijami. Z g. Miroslavom Malovrhom pa se je razumel vedno dobro. Brüderlein fein, muß nicht traurig sein!

Javen ljudski shod je v nedeljo 11. t. m. ob pol 10 uri predpoldne v veliki dvorani hotela „Union“. Na dnevnem redu je „deželni odbor, blaznica na Studencu in deželni zavodi sploh“. Shod obeta biti velikansko obiskan. Vdeležijo se ga pristaši vseh strank, ki jim je mari blagor dežele, prosep naših sedaj takozvanih „dobrodelnih“ zavodov in pa njim kvarna delavnost ali nedelavnost našega dež. odbora.

Odgovorni urednik „Slov. Naroda“ je g. R. Pustoslemšek. Dasi je naš politični nasprotnik, imamo ga za poštenjaka. Zato pa tudi zahtevamo od njega, da ne krije s svojim imenom kot urednik — obrekovanj. Ker bi se radi znane notice, ki se peča z odslovljenjem dr. Robide z deželne blaznice, s tožbo ne zadelo pravega krivca — le styl c' est l' homme, — se je to pot prizaneslo. Za psovke se ne zmenimo — a če se nam pride še kedaj s stvarmi, glede katerih je možno nastopiti dokaz resnice, bomo skrbeli za to, da se da uredništvu „Slov. Naroda“ priliko tudi doprinesti ga. To povemo stvarno in mirno — in ker smo herostrati in kverulanti, se nam sme verjeti, da postane beseda meso.

Društvo zdravnikov na Kranjskem. Vabilo na izvanredni občni zbor, kateri se vrši v torek, dne 6. novembra t. l. ob 7. uri zvečer v mali dvorani hotela Union. Dnevni red: 1. Naznanila predsedstva. 2. „O prosti organizaciji zdravnikov na Kranjskem in v Ljubljani.“ — Poroča g. primarij dr. P. Defranceschi. 3. Razgovor o stanovskih vprašanjih. 4. Raznoterosti. Dr. V. Gregorič, t. č. predsednik.

Kirurg g. dr. Joško Stojc vrnil se je pred kratkim iz Berlina, kjer je nadaljeval svojo specialistično izobrazbo v ortopediji. V Ljubljani pogrešali smo že davno specialista za to stroko, tako da je ta panoga kirurgije čisto bila izročena naravnost lajikom v roke. Dr. Stojc, tudi sicer na glasu izbornega dijagnostika, je učenec svetoslavnih ortopedov Lorenza in Goffe. Kakor čujemo, se naseli g. dr. Stojc v Ljubljani in prične izvrševati zdravniško prakso, vzlasti pa kot operater in ortoped izvrševati kirurški operacije.

Službo vodstva dež. blaznice na Studencu je deželni odbor že razpisal. Splošno se govori, da je dež. odbor za to mesto predistiniral dr. Bleiweisovega nečaka dr. Goestla. To sumnjo utemeljuje tudi način razpisa, v katerem zahteva deželni odbor od kompetentov samo to, „da dokažejo, da so se izvežbali v psihiatriji in da so že dalj časa kot zdravniki službovali v kakem zavodu za umobolne“. Deželni odbor ne zahteva od svojega kompetenta niti klinike niti ne javnega zavoda — oboje odgovarja namreč kvalifikaciji dr. Goestla. Čudimo se le, da deželni odbor glede svojih kompetentov ne zahteva tudi že naprej, kako se morajo „pisati“, ali saj komu mora biti kompetent v žlahti. To bi bilo vendar dosti priprostejše — in bi odprlo še tistim par slepcem oči, kar jih je v naši sredi.

Šolske vesti. Štirirazrednica v Leskovcu pri Krškem se razširi v petrazrednico. V Domžalah je pa občinski svet imel nujnejšo potrebo, prevzeti skrb za nemško šolo, kakor pa razširiti beraško trirazrednico, ki za ondotne razmere že zdavnaj ne zadostuje.

Kravja kupčija. Rezultat disciplinarne preiskave v blaznici je res presenetljiv. Dr. Divjaka se je kaznovalo s tem, da se mu je odvzela privatna praksa — kaznovalo se ga torej s tem, da izpolni svojo dolžnost, ker je bila služba v tovarni statuarično od nekdanj prepovedana. Ta logika dela deželnemu odboru res vso čast. Priporočamo jo slovenski javnosti v nadaljno razmišljanje. Dr. Bleiweisa pa se je samo prisililo, da odstopi od vodstva, ker ne more nadzorovati dež. blaznice! Tudi fino! 27 let pa tega deželni odbor ni vedel! Najlepše je pa še to, da se govori po celi Ljubljani, da se je dalo celo za to grozno kazen dr. Bleiweisu kompenzacije na ta način, da „poverba“ njegov sin primarijat v bolnici, njegov nečak pa vodstvo blaznice na

Studencu! Kaj se vendar vsega ne stori v interesu — dežele!

Novo vojaštvo v Ljubljani. Premestitev armadnega voja iz Przemysla v Ljubljano je baje gotova stvar ter se preselitev izvrši v drugi polovici leta 1908. Vojna uprava se neki že pogaja s transportnimi podjetji zaradi preselitve.

Ach, man will auch hier nicht wieder, wie die hohe Obrigkeit. Služba vodstva blaznice je razpisana — a sedaj kompetentov manjka. Nad to službo misli se namreč izreči bojkot: razmere, ki vladajo pri dež. odboru, so take, da bo dobro, če jih zvedo vsi zdravniki cele Avstrije. Kakor čujemo, nameravajo kranjski zdravniki s primerno agitacijo, ozir. s svojo organizacijo poseči vmes. Skušalo se bo doseči, da dežela toliko časa ne dobi nobenega kompetenta ne od drugod ne od doma, dokler ne dobi dr. Robida — ki naj za razpisano službo kompetira — popolne satisfakcije. To pot lahko tudi dr. Tavčar poskusi s svojo staro pretnjo, da bo priskrbel vojaške zdravnike. Tudi teh ne bo dobil, za to mu garantiramo temu demokratu in zdravnikoljubu. A potrpiamo in čakajmo, kaj prihodnost prinese. V Canosso je namreč pot vsakomur odprta — celo dež. odboru.

Shod slov. perotinarjev in rejcev vseh malih domačih živali bo dne 11. novembra t. l. ob pol 2. pop. v Tržiču na Kranjskem.

Bazar finih ženskih ročnih del je odprt od danes naprej t. j. 5. novembra — 10. t. m. v balkonski dvorani hotela Elefant vsak dan od pol 10—12 in od pol 3—5. Vstopnina 30 v. Bazar je namenjen v prid deškega sirotišča na Poljanah v Ljubljani takozv. Marijanišče.

Ni imel miru pred Vsemi Sveti. Prisiljenec iz ljubljanske prisilne delavnice monter Ferdinand Veidl je bil nedavno pred tukajšnjim dež. sodiščem obsojen radi silovitosti v enoletno težko ječo. Te dni je zahteval, naj ga peljejo k sodniku. Pred sodnikom je Veidl izjavil, da pred Vsemi Sveti nima miru, ker je l. 1902. v nekem gozdu na Nemškem napadel neko deklico, jo zadušil in oropal ter jo potem zagrebel.

Ponarejalec denarja, ki je ušel zadnjič roki pravici — kakor smo poročali — je bil zdaj vendarle prijet v Trstu. Zalotena je poleg tega še cela družba, izvečine vsi Italjani.

Prejeli smo sledeči uradni popravek: Na podlagi § 19. tiskov. zakona blagovolite v prihodnji številki Vašega cenj. lista glede dopisa v Vašem cenj. listu z 19. t. m. pod naslovom „Zopet dr. Žnidarič“ sledeče prijaviti: Ni res, da stavlja dr. Žnidarič kot občinski odbornik predloge pri sejah v nemškem jeziku. Res je pa, da stavlja v občinskih sejah dr. Žnidarič vedno le slovenske predloge. Ni res, da vpokojeni davkar F. Martinčič nemški pritrjuje in ugovarja, kadar notar nemško govori. Ni res, da sta bila oba gornja že po nekem odborniku opozorjena, da Bistrica ni v rajhu. — Županstvo Ilir. Bistrica dne 28./10. 1906. Župan: Ant. Tomšič.

§ 22. tiskovnega zakona z dne 17. decembra 1862 veli med drugim tako: redno izhajajoče tiskovine, ki objavljajo kak u r a d e n popravek, ne smejo v tisti številki, ki ponatisnuje tak popravek, ničesar k popravku pristaviti ali pripomniti.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna tvrdka!

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pismem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštine prosto. 26-25

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI

na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnico, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Le „Zvezdna“ cikorija

iz Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani

je pravi slovenski izdelek!